

УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ, НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ ТА РЕЛІГІЙ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ
ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ ІМЕНІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА

Інформаційні технології в бібліотеці для дітей

Методичні рекомендації

Хмельницький
2014

Матеріали обговорені на засіданні науково-методичної ради
обласної бібліотеки для дітей імені Т.Г.Шевченка

Протокол № 3 від 20.05.2014 р.

Впровадження у роботу бібліотек для дітей нових інформаційних технологій значно підвищує їх престиж та впливає на якість надання інформаційних послуг. Бібліотеки стають інформаційними центрами для реальних, віртуальних та потенційних користувачів.

Перелік послуг, які можуть надаватися в бібліотеці для користувачів на основі використання комп'ютерних технологій

- використання ресурсів мережі Інтернет;
- доступ до баз даних та електронних документів;
- електронні книги (представлені для користувачів твори місцевих письменників та рідкісні видання);
- електронні інформаційні продукти для користувачів;
- використання електронного каталогу;
- повнотекстові бази даних оцифрованих документів;
- доступ до онлайн-журналів;
- віртуальна консультація психолога, юриста;
- відеозв'язок з бібліотекарем;
- віртуальна довідка бібліотеки (доступна для всіх користувачів, архів виконаних довідок розділений за галузями знань та темами);
- тренінгові програми для дітей і батьків;
- вивчення мов за сучасними інтерактивними інноваційними методиками;
- навчання дітей програмування, створення сайтів, блогів;
- проведення змістовного дозвілля з використанням онлайн-ігор;
- організація онлайн-зустрічей, веб-семінарів.

Важливим є створення і підтримка в актуальному стані веб-сайтів бібліотек для дітей у мережі Інтернет, ведення блогів, сторінок в соціальних мережах. Сайт має бути зрозумілий як для дитини так і для дорослого, змістовний і структурований. Потрібно звернути увагу на інфраструктуру сайту. Вона має забезпечити зручне і ефективне використання ресурсів, розміщених на ньому. Інформація на сайті повинна бути

викладена доступною мовою, не перенасичена бібліотечними термінами. Повідомлення мають носити чіткий характер, бути цікавими і змістовними.

Особливості бібліотечного сайту

- чітка структура;
- наявність на сайтах основних розділів: анонси/новини, ресурси, електронний каталог, бібліографічні бази даних, фактографічні відомості тощо;
- розділ “Новини” потрібно постійно оновлювати, адже це свідчить про вашу роботу з сайтом;
- важливу інформацію варто розмішувати на початку сторінок, якщо ви хочете щоб її прочитали. Не забувайте перевіряти інформацію перед тим, як виставляєте її на сайт;
- архів новин має бути на кожному сайті задля збереження інформації, яка вже застаріла, але ще може бути цікавою;
- існування на сайті “Бібліотеки посилань” забезпечить відвідувачів додатковою інформацією;
- розділ “Історія бібліотеки” має містити коротку інформацію, яка буде цікава саме для відвідувачів;
- гостьова книга допоможе зорієнтуватись, що потрібно змінити на сайті, додати або забрати;
- наявність “Карти сайту” полегшить пошук інформації для відвідувачів;
- привабливість і повне розкриття змісту сайту на титульній сторінці веб-сайту.

Особливості сайту або сторінки для дітей

- витримана цікава анімація;
- короткі повідомлення;
- доступна мова;
- цікаве викладення матеріалу (вживання дитячих слів, доступного сленгу і т.д.);
- кольорове вирішення.

Відвідуваність сайту свідчить про його використання, інтерес до нього, в першу чергу дітей, керівників дитячого читання та дорослих. Для визначення ефективності сайту необхідно встановити лічильник. Найпростіший спосіб – це зареєструватися на сайті лічильника, наприклад Hit.ua, де надається код. Його встановлюють на сайті. Важливим є і реклама сайту у ЗМІ, через друковану продукцію.

Важливо!

- Максимальна інформативність титульної сторінки.
- Повне навігаційне меню (перелік розділів сайту).
- Навігація на сторінках (передбачений зміст, горизонтальні та вертикальні посилання в ієрархії сторінок).
- Наявність різних сервісів – від навігації, форм зворотнього зв'язку до електронного каталога.
- Розміщення різних посилань (афіша заходів, електронні ресурси, новини, послуги, віртуальні виставки та ін.).
- Зазначення контактної інформації.
- Продуктивна навігація, адже без неї користувачеві буде важко орієнтуватись на сайті.
- Не варто розмішувати розділи, під які немає чи не передбачається ні контенту, ні цільової аудиторії.
- Працюйте над вдосконаленням вже існуючих сервісів і ресурсів, створюючи нові шаблони для електронних документів (виставок, презентацій та ін.).

Поради щодо дизайну веб-сайту:

- не допускайте перебільшення з флеш-анімацією та графічними зображеннями, звуковим супроводом;
 - Інтернет-адреса має ідентифікуватися з назвою установи, бути короткою. Рекомендується залишати адресу навіть тоді, коли бібліотека змінює веб-сервери, Інтернет-провайдерів;
 - обов'язкова частина веб-сайту – наявність повних адрес приміщення, електронної адреси, контактних телефонів.
- Зверніть увагу на важливий момент, який стосується пошуку

інформації (в базах даних, електронному каталозі). На це користувач має витратити якомога менше часу. Тому на титульній сторінці потрібно розмістити пошуковий сервіс та пошукову скриньку для отримання інформації в межах сайту.

Уникайте помилок!

- Незручна навігація.
- Розміщення застарілої інформації.
- Нечіткість тексту відсилок.
- Наявність різнобарвних шрифтів та шрифтів різного розміру.
- Агресивний маркетинг.

Рекомендуємо слідкувати за змістовністю сайту. При його розробці це має бути один із перших критеріїв, адже бібліотека має знати, що відвідувачі хочуть побачити на сайті і що бібліотека може їм запропонувати. Також звернути увагу на такий процес, як переведення в цифрову форму бібліотечних ресурсів. Це можуть бути повнотекстові бази даних, оригінальні електронні каталоги, або інші проекти.

На сайті можна демонструвати творчість дітей у “Віртуальній галереї” і отримати зворотній зв'язок у вигляді відгуків, розмістити посилання на кращі Інтернет-ресурси, дозвіллі та навчальні заклади району.

Велике значення для бібліотек має блогосфера, яка сприяє ефективному просуванню інформації. Реєстрація на Blogspot, веб-сервісі для створення блогів, не вимагає великих зусиль. При створенні блогу варто звернути увагу на визначення його адреси (це може бути прізвище того чи іншого письменника краю, видатної постаті, про діяльність якого ведеться блог), напрямок роботи, клуб за інтересами тощо). Блог може бути присвячений взагалі письменникам району чи літературним творам дітей. Blogger пропонує готові шаблони для оформлення, разом з тим вони дозволяють допрацювати їх самостійно. Крім того є доступні ресурси, які пропонують безкоштовні варіанти шаблонів, наприклад Artisteer.

Сьогодні потрібно також широко застосовувати можливості новітнього способу зв'язку і урізноманітнювати

його застосування. Будь-яке спілкування рекомендується проводити у своєму форматі. Наприклад, поетичні (творчі) відеомости між членами клубів або об'єднань, марафони, віртуальні флешмоби (під час яких передбачається читання віршів учасниками, організація літературних скайп-читань, які варто доповнити театралізованими елементами: інсценівками, вікторинами), віртуальні конкурси: читців, малюнка, знавців творчості із визначенням номінацій, віртуальний екскурс, скайп-конференції, тренінги, майстер-класи, зустрічі з письменниками. Тоді це забезпечить відповідний результат.

Бібліотеки зможуть просувати свій заклад, впливати на громаду, реалізовувати свої завдання завдяки ефективному використанню інформаційних технологій і запровадженню нових форм роботи. Зокрема таких як:

◆ **Флешбук** – це книжковий флешмоб в Інтернеті. Він представляє собою розміщення фрагментів текстів видань у соціальних мережах, створення в них уривків з улюблених книг, ознайомлення з ними друзів і передплатників сторінки з наведенням цитат, ілюстрацій, власних думок тощо.

◆ **Веб-квест** – гра або завдання, для виконання якого використовують інформаційні ресурси Інтернету. При його підготовці складається план і сценарій, максимально використовуються ресурси бібліотеки. Квест може включати пошук інформації по конкретній темі за допомогою ЕК бібліотек краю і баз даних, електронних ресурсів інших бібліотек, архіву виконаних довідок віртуальної служби. Це інтелектуально-динамічна гра, спрямована на розв'язання інтелектуальних завдань. При її підготовці визначається тема, мета, певний алгоритм, якого необхідно дотримуватись. Гра може передбачати пошук відповідей на питання з історії району, пошуку конкретних книг. Квест сприятиме розвитку навичок у дітей інформаційної діяльності, роботі в мережі.

◆ **Віртуальна гра-мандрівка** (по рідному краю). Виконується в програмі Microsoft Office Power Point. Цей мультимедійний продукт розкриває дитині певний герой мультфільму чи літературний герой (або вигаданий). Гра включає історію, кросворди, ілюстрації, аудіокниги, вікторини.

◆ **Електронний дайджест** (наприклад, по казках). Завдяки йому діти більше дізнаються про героїв казок. Якщо вони клікнуть на одному із анімованих персонажів, то відкриється список літератури, присвяченої цьому героєві: казки, вірші, оповідання про нього. Цей дайджест доречно буде використовувати для проведення заходів у школах, дитячих садках.

◆ **Скрайбінг** (англ.scribe – накидати ескізи чи малюнок) – візуалізація інформації при допомозі графічних символів. Це найновіша техніка презентації. Завдання цієї презентації – донести інформацію, зробити її привабливою для дитини, допомогти краще засвоїти і запам'ятати. За допомогою мальованої презентації можна створити буктрейлер, рекламний ролик, анонс бібліотечного заходу тощо. Його можна зняти разом з дітьми. Для екранізації книги складається сценарій і робляться малюнки чи аплікації. Процес знімається на відеокамеру, потім проводиться озвучення скрайбінгу (діти читають закадровий текст). Під час зйомки дітьми викладається кадр в картинки. Так, можуть бути представлені мандрівки по краю, пісні, інструкції до якихось дій (правильне читання книги, підготовка уроків).

◆ **Буктрейлер** (booktrailers) – короткі відео, які створюють візуальну презентацію книги. Буктрейлер допоможе популяризувати видання і залучати нових читачів. Завдяки відео формату ви зможете тісніше контактувати із сучасними читачами. Сьогодні сервіс YouTube б'є всі рекорди за популярністю, тому слід активно його використовувати для розповсюдження інформації про бібліотеку.

Основні етапи створення буктрейлера

1. Вибір книги або теми для популяризації.
 - реклама нових надходжень до бібліотеки;
 - просування актуальних, суспільно значимих видань, книг-ювілярів тощо;
 - створення буктрейлерів, приурочених до пам'ятних дат, подій та ін.

2. Визначення сюжету буктрейлера:
 - сюжет має відобразити відеопрезентацію книжкової історії, де читачі знайомляться з героями, місцем події, конфліктом чи інтригою.
3. Підбір матеріалів для відеоряду:
 - підбір малюнків/відео;
 - скановані ілюстрації книги;
 - фото з книги;
 - зняте власноруч відео або відео певної тематики, завантажене з Інтернету із врахуванням вимог авторського права.
4. Відбір або створення звукового супроводу:
 - знайти звукові файли або записати озвучений текст, якщо це передбачено сценарієм.
(Audacity www.audacity.sourceforge.net).
5. Вибір програми для роботи з відео:
 - VideoPad VideoEdictor
 - Windows Movie Meker
 - Grass Valley Edius
 - Adobe After Effects
 - Corol Videostudio
6. Відеомонтаж:
 - маніпуляції з відео, текстовими медіа-файлами, звуковими підкастами.
7. Збереження та форматування:
 - збереження відео у вигляді проекту, у форматі файлу для перегляду.
8. Публікація на YouTube:
 - буктрейлер викладаємо на сервіс YouTube для його подальшого просування. Основні моменти: назва відео, опис до нього, теги, канал бібліотеки, списки відтворення.
9. Активне просування:
 - далі використовуються соціальні мережі та блоги для швидкого зростання популярності буктрейлера (однокласники.ru, facebook, blogger, Вконтакте).

Основне в підготовці буктрейлера – повнота розкриття теми, творчий підхід, оригінальність рішення, використання засобів сучасної реклами, доступність.

♦ **Електронний інформаційний продукт.** Він сприятиме широкій популяризації краєзнавства. Матеріали для його підготовки відбираються із паперових наявних носіїв фонду бібліотеки та ілюстрацій з них. Технологія створення ресурсу складається з декількох етапів:

Перед проектний:

- розробка концепції, визначення структури ресурсу;
- пошук і відбір матеріалів;
- сканування документів;
- графічна обробка відсканованих зображень в програмі Gimp або альтернативних програмах;
- написання вступних статей до кожного розділу і відповідних рубрик.

Проектний:

- вибір засобів розробки програмної структури ресурсу, користувачького інтерфейсу, системи навігації, інструментів пошуку;
- розробка дизайну сторінки ресурсу;
- наповнення ресурсу текстовою і графічною інформацією;
- тестування ресурсу на наявність помилок, їх усунення;
- публікація ресурсу в локальному доступу чи на сайті.

Інформаційний ресурс може бути створений в програмі ...Microsoft FrontPage.

Структура підрозділу може містити:

- коротку хроніку життя і творчості (письменника);
- портрети;
- пам'ятні місця перебування (фото, малюнки);
- статті з даного питання;
- вірші, уривки з творів;
- бібліографію (книжкові джерела з фонду бібліотеки);
- Інтернет-ресурси;
- вікторину.

Важливим завданням бібліотеки є формування інформаційної культури читачів. Поряд з традиційними формами роботи з'являються нові, інтерактивні. Тому потрібно до вже сталих форм заходів додавати використання нових технологій, що перетворить їх на більш цікаві для дітей. Так, проведення

тематичного бібліографічного огляду – в бібліомікс шляхом включення до традиційних документів електронних видань, посилань на інформаційні ресурси, відеодокументів та ін.

Бібліотрансформер – це максимально повна факторграфічна та бібліографічна інформація про об'єкт бібліографування, розміщена з використанням різних форм і засобів. Якщо бібліотрансформер присвячений творчості письменника, то він може складатися з декількох частин (модулів): книжкова закладка, інформаційна листівка, інформаційно-бібліографічний словничок, мультимедійний урок-презентація, відеовікторина, відеоурок. Це жива форма рекомендаційної бібліографії, на його основі можна створити власний інформаційно-бібліографічний продукт.

Програма з формування інформаційної культури. Вона охоплює читачів-учнів 1-9 класів, де акцент зроблений на нові інформаційні технології, які доповнюють і підсилюють традиційні бібліотечні форми. Діти із задоволенням братимуть участь у віртуальних мандрівках і прогулянках, медіапригодах, командних іграх, здобуватимуть навички пошуку інформації в різних джерелах, отримають знання про пошукові можливості.

Тематична БД “Корисні лінки”. Вона допоможе і читачам, і бібліотекарям при здійсненні пошуку необхідної інформації. БД може містити електронні анотовані списки літератури (навіть із посиланнями на тексти), які знайомитимуть вчасно з новинками сучасної, хітової літератури.

Веб-уроки. Вони проводяться для читачів дистанційно за допомогою засобів телекомунікації та інших можливостей Інтернету (сайти, форуми, блоги тощо). Уроки можна підготувати у формі презентацій. Для цього підбираються фони та малюнки (у цифровому форматі), скануються ілюстрації з книжок та ін. Веб-урок варто доповнити ще й ігровими і просто цікавими моментами, які б краще доносили інформацію до дітей. Наприклад, про літературу рідного краю, періодичні видання, довідкову літературу, роботу з книгою тощо. Підготовлені уроки, за бажанням, можна залишити у форматі презентації, а можна розмістити їх на сайті (сторінці) бібліотеки як веб-уроки.

У бібліотекарів завдяки інформаційним технологіям є можливість провести навчання комп'ютерної грамотності дітей.

Воно може проходити у вигляді курсів, занять, персональних та групових тренінгів тощо, які повинні бути розраховані на дітей як з нульовими знаннями, так і на тих, хто хоче вдосконалити їх. Рекомендуємо включати практичні уроки по освоєнню роботи з комп'ютером, створенню і оформленню документів. Курс може складатись з наступних модулів:

- основні відомості про комп'ютер;
 - основи комп'ютерної грамотності;
 - правила роботи в мережі Інтернет;
 - здійснення пошуку інформації в Інтернет;
 - програми Microsoft Office;
 - безпека роботи з комп'ютером, цифрові технології;
- Далі іде розширений курс:
- комплектація комп'ютера та периферійні пристрої;
 - створення електронної пошти;
 - реєстрація в соціальних мережах;
 - створення блогу;
 - робота з графічними редакторами;
 - скрінкостинг;
 - віртуальні флешки;
 - авторське право;
 - підготовка буктрейлера, відеоролика;
 - створення аудіо- і відео-кліпів, фільмів.

В бібліотеці дітям можна допомогти виконувати домашні завдання, використовуючи електронні підручники; вивчати іноземну мову або перекладати текст завдяки онлайн-словникам; створювати відеожурнали та мультфільми. Бібліотекарі можуть також допомогти з реєстрацією дітей до дошкільних закладів; консультувати школярів щодо роботи з ресурсами всесвітньої мережі, реєстрації на ЗНО, вибору ВУЗу; організувати дозвілля в онлайні; допомогти здібним дітям представити свої роботи, використавши можливості Інтернету.

Нагальною є потреба в широкому впровадженні нових інформаційних технологій у процеси комплектування бібліотечних фондів, каталогізування, бібліографічної, методичної роботи. Цьому сприятиме використання повної або міні-версії програми ІРБІС для створення електронних каталогів та баз даних. В залежності від характеру даних, що зберігаються, БД

розділяються за типами:

- документальна (запис відображає документ і містить його бібліографічний опис і, можливо, іншу інформацію про нього);
- бібліографічна (запис містить тільки бібліографічний опис);
- реферативно-документальна (запис містить бібліографічні дані та реферат або анотацію);
- фактографічна (записи містять дані безпосередньо про стан зовнішнього світу, не опосередковані посиланнями на документи, що їх відображають);
- об'єктографічна (запис містить дані про окремий об'єкт (матеріальний або ідеальний) зовнішнього світу);
- повнотекстова (запис містить повний текст документа або його найбільш інформативних частин);
- документально-фактографічна (запис містить подання змісту (або частини змісту) документа);
- база показників (фактографічна база даних, записи в якій містять дані про ту чи іншу характеристику (показник) об'єктів зовнішнього світу);
- лексикографічна (запис містить дані про одну лексичну одиницю і відповідає статті словника);
- гіпертекстова (записи містять інформацію у вигляді тексту природною мовою і вказівку на зв'язки їх з іншими записами, що дозволяє компонувати логічно пов'язані фрагменти БД).

Корисними будуть для бібліотекарів такі онлайн-сервіси:

Calameo. Завдяки технологіям є можливість створювати в Інтернеті цифрові публікації документів (книг, журналів, брошур, презентацій). Існують варіанти перегляду – публікація, альбом, слайди, газети, комікси та ін.

SlideShare. Надає можливість для створення цифрових публікацій, розроблених в програмі Microsoft Office PowerPoint або форматі PDF. Дає можливість завантажити, переглянути в повнотекстовому режимі та розмістити на власному сайті.

Варто наголосити, що активне використання інформаційних технологій, які мають величезний потенціал з просування книги і читання серед юного покоління, дозволить розширити діяльність дитячих бібліотек та впровадити нові форми роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Бібліотека та Інтернет. – К. : Нац. парлам. б-ка України, 2007. – 43 с.

* * *

Бажанова Э.А. “Литературная палитра Северного Кавказа” / Э.А.Бажанова, Т.В.Ланик // Современная библиотека. – 2014. – №1. – С. 32-35.

Ковальчук С. Сучасні форми роботи в бібліотеках (інформація до словника успішного бібліотекаря) / С.Ковальчук // Бібліотечна планета. – 2014. – № 2. – С. 24-26.

Орешко М.А. “Так вот ты какой, северный олень!” в скрайбинге / М.А.Орешко // Современная библиотека. – 2014. – № 1. – С. 66-68.

Павлов С.А. Особенности создания библиотечного сайта с точки зрения разработчика / С.А.Павлов // Современная библиотека. – 2014. – № 4. – С. 28-31.

Тюшева Н.А. Мультимедиа: делаем сами / Н.А.Тюшева // Современная библиотека. – 2014. - № 1. – С. 36-39.

ВЕБЛОГРАФІЯ

Бібліотечні уроки для найменших школярів. – Режим доступу : [/http://www.biblioteka.volyn.ua/wp-content/uploads/2013/08](http://www.biblioteka.volyn.ua/wp-content/uploads/2013/08).

Полювання за інформацією: інформаційні ресурси і технології в дитячій бібліотеці. – Режим доступу: [/http://idea.com.ua/bibforum/y2011n3/Poljuvannja-za-informacijeju/](http://idea.com.ua/bibforum/y2011n3/Poljuvannja-za-informacijeju/).

Матеріал підготувала

Лифар О.П.

Комп'ютерний набір

Богданова О.Г.

Відповідальна за випуск

Черноус В.Ю.